

Skladno s četrto točko prvega odstavka 35. člena Zakona o varstvu pred požarom (Uradni list RS, št. 3/2007, UPB1) in tretjega odstavka 2. člena Pravilnika o usposabljanju in pooblastilih za izvajanje ukrepov varstva pred požarom (Uradni list RS, št. 32/2011) direktor za poslovne objekte v uporabi potrdi

PROGRAM USPOSABLJANJA DELAVCEV ZA VARSTVO PRED POŽAROM

1. NAMEN IN CILJ

1.1 Namen

S tem programom se določa vrsta, način in roki za usposabljanje delavcevⁱ za varovanje zdravja in življenja ljudi in živali ter varnost premoženja in okolja pred nevarnostjo požara in eksplozije, naravnih in drugih nesreč ter pogoji za ocenjevanje znanja oziroma preverjanje usposobljenosti.

1.2 Cilj

Zaposlene v objektih, ki so v uporabi se teoretično in praktično usposablja za izvajanje ukrepov varstva pred požarom, ocenjuje njihovo znanje in preverja usposobljenost za odkrivanje, obveščanje, omejitev širjenja in učinkovito gašenje požara, varen umik z ogroženega območja zaradi preprečevanja ali zmanjševanja škodljivih posledic požara, eksplozije, naravnih in drugih nesreč na ljudi, živali, premoženje ali okolje.

2. UČNE OBLIKE IN METODE, UČNA SREDSTVA

2.1 Učne oblike so:

- predavanje (podajanje snovi – izobraževanje)
- delavnica (projektni - celovit pristop določeni nalogi)
- tečaj (sistematično podajanje snovi s preizkusom in oceno znanja)
- seminar (poglobljanje znanja, izkušenj in stališč o ožji tematiki)
- mentorstvo (vodenje in nadzor do cilja)
- inštrukcije (organizirana strokovna pomoč)
- konzultacija (komunikacija s pojasnjevanjem)
- svetovanje (pomoč z nasveti in podatki)
- akcijsko učenje (osebni odziv v praksi in usvajanje izkušenj, preizkus znanja)
- predstavitev (prikaz učinkovitosti v realnih ali prirejenih okoliščinah)
- interaktivni modul (e-izobraževanje, kviz in preizkus znanja na daljavo)

2.2 Učne metode so:

- demonstracija (praktični prikaz)
- diskusija (predznanje je pogoj, podajanje razmišljanja in alternativ z usmerjanjem)
- razpravljanje (ponazarjanje, analiziranje, primerjanje, povzemanje)
- usmerjanje k udeležencu (usmerjene individualne izkušnje in razlage)
- »Brain storming« (generiranje idej – iskanje možnosti)
- skupinska diskusija (predznanje je pogoj, podajanje razmišljanja z usmerjanjem, alternativne rešitve)
- intervju (zbiranje usmerjenih želja, mnenj in informacij)
- projektno delo (razvoj ali udejanjanje idej in ciljev)
- študij primera (»razčlenitev« primera v dejanske – objektivne okoliščine)
- igranje vlog – simulacija (usmerjeno podoživljanje razumsko opredeljenih nalog)
- seminar (predstavitev problemov z razpravo)

- »Snežna kepa« (»odpiranje« osebnih problemov in pristopov – spoznavanje udeležencev)
- obiski in izleti (osebne izkušnje, spoznanja in skupinsko povezovanje)

2.3 Učna sredstva so:

- prosojnice in diapozitivi,
- table, slike in plakati,
- video projekcije in multimedija,
- gasilska oprema,
- gradivo:
 - ocena požarne ogroženosti,
 - požarni red in izvleček iz požarnega reda,
 - požarni načrt,
 - načrt evakuacije,
 - načrtⁱⁱ reševanja in umika,
 - navodila za varno delo in ravnanje,
 - multimedija (e-izobraževanje),
 - itn.

3. UDELEŽENCI USPOSABLJANJA

3.1 Program je namenjen usposabljanju:

- na novo razporejenim ali premeščenim delavcem,
- delavcev, katerim so se spremenile razmere in pogoji dela tako, da jim je dodeljeno drugo - požarno nevarnoⁱⁱⁱ delo, tehnologija ali delovna oprema,
- delavcev, ki jih delodajalec določil za gašenje požara (z izvajanjem požarne straže),
- delavcev, ki jih delodajalec določi za gašenje začetnega požara in izvajanje evakuacije.

3.2 Del programa je namenjen tudi drugim osebam, če je tako določeno s posebnimi predpisi oziroma s pisnim sporazumom, katerega predhodno s podpisom potrdi pooblaščen oseb za izvajanje ukrepov varstva pred požarom v

4. OMEJITVENI PREDHODNI POGOJI UDELEŽENCEV USPOSABLJANJA

Delavec, ki ga delodajalec določi za gašenje začetnega požara in izvajanje evakuacije ali za gašenje požara (z izvajanjem požarne straže) ne sme:

- biti tudi edina^{iv} oseba usposobljena za izvajanje prve pomoči v delovnem procesu na krajevno ločeni lokaciji ali v delovni izmeni,
- biti mladoletna,
- imeti psihofizične omejitve,
- imeti omejitev delovne zmožnosti pri premeščanju bremen, obremenitvi dihal ali dihalnih poti.

5. TEORETIČNI IN PRAKTIČNI DEL USPOSABLJANJA

5.1 Teoretični in praktični del usposabljanja delavcev za varstvo pred požarom obsega najmanj naslednje teme:

- normative, strokovne in druge podlage,
- osnove gorenja in gašenja,
- nevarnosti za nastanek požara,
- pogoji in razmere v objektu ter nevarnosti za požar, eksplozijo,
- oprema, naprave in sredstev za varstvo pred požarom in gašenje začetnih požarov, vgrajeni sistemi aktivne požarne zaščite ter njihova praktična uporaba,
- izvajanje preventivnih in aktivnih ukrepov varstva pred požarom,

- evakuacija in reševanje v primeru požara, eksplozije, naravnih in drugih nesreč.
- 5.2 Delavci, katere delodajalec določi za gašenje začetnega požara in izvajanje evakuacije in imajo status prostovoljnega gasilca ter o tem predložijo ustrezno dokazilo, se usposobi le za preventivne in aktivne ukrepe varstva pred požarom, se jih seznanijo s požarnim načrtom, požarnim redom in načrtom evakuacije ter reševanja v zvezi z delom, ki ga opravljajo.
- 5.3 Pri usposabljanju delavcev, ki jih delodajalec določi za gašenje začetnega požara in izvajanje evakuacije in delavce za gašenje požara (z izvajanjem požarne straže) je poseben poudarek na:
- praktičnem usposabljanju in sicer na poznavanju posebnosti za nastanek in širjenje požara ali eksplozijo tudi v primeru naravnih in drugih nesreč na delovnem mestu, prostoru, objektu in naravnem ter bivalnem okolju, in
 - preizkusu uporabe razpoložljive gasilske in reševalne opreme ter pripravljenosti na učinkovito evakuacijo in reševanje.
- 5.4 Delavci, katere je delodajalec določil za gašenja začetnega požara in izvajanje evakuacije se letno udeležujejo tudi vaje reševanja skladno z Načrtom reševanja, ki se izvaja na lokaciji, na kateri je ta delavec določen.
- 5.5 V objektih v katerih je to s posebnimi predpisi določeno se izvaja praktično usposabljanje za izvajanje evakuacije.

6. NOSILCI IN IZVAJALCI USPOSABLJANJA

- 6.1 Nosilec usposabljanja je direktor, ki zagotovi pogoje za izvedbo usposabljanja (v nadaljevanju: nosilec usposabljanja).
- 6.2 Izvajalec usposabljanja je pooblaščen oseba za izvajanje ukrepov varstva pred požarom (v nadaljevanju: izvajalec usposabljanja). Nosilec usposabljanja na predlog izvajalca usposabljanja pri določenih temah praktičnega usposabljanja lahko povabi k sodelovanju tudi ustrezne strokovnjake, ki pri delodajalcu niso zaposleni.

7. KRAJ, ČAS IN TRAJANJE USPOSABLJANJA

7.1 Kraj

- 7.1.1 Teoretično usposabljanje se izvaja v za to prirejenih prostorih, na delovnih mestih ali ob elektronskih video in komunikacijskih napravah – opremi. Izjemoma se to usposabljanje izvaja na odprtem ali v posebnih razmerah in pogojih, če izvajalec usposabljanja oceni, da so to okoliščine, ki so za podajanje znanja za udeležencem najbolj primerne.
- 7.1.2 Praktično usposabljanje se izvaja na delovnem mestu ali na kraju, na katerih okoliščine bistveno ne odstopajo od kraja ali objekta, kje kandidat dela oziroma bo pridobljeno znanja in izkušnje moral uporabiti. Preizkus gasilske opreme se izvaja na odprtem in na za to posebno prirejenih - požarnovarnih površinah, brez nevarnosti za trajnejšo obremenitev okolja.

7.2 Čas

- 7.2.1 Pred začetkom dela ali prevzemom zadolžitvev in pooblastil oziroma razloga, zakaj so bili povabljeni k usposabljanju vsi delavci:
- ki so na novo razporejeni ali premeščeni,
 - katerim so se spremenile razmere in pogoji dela tako, da jim je dodeljena v uporabo druga - požarno nevarna dela, tehnologija ali delovna oprema,
 - ki jih delodajalec določil za gašenje požara (z izvajanjem požarne straže),
 - ki jih delodajalec določil za gašenje začetnega požara in izvajanje evakuacije,
- 7.2.2 Enkrat letno delodajalec omogoči usposabljanje pooblaščenim osebam za izvajanje ukrepov varstva pred požarom v in sicer po programu pooblaščenega izvajalca.
- 7.2.3 Enkrat letno praktično usposabljanje za izvajanje evakuacije za vse zaposlene, ki opravljajo delo v objektih, kje je to s posebnimi predpisi določeno.

- 7.2.4 Delavci, ki delajo v objektih z veliko do zelo veliko požarno ogroženostjo se morajo usposablјati saj vsake dve leti.
- 7.2.5 Vsaka tri leta delavci, ki jih je delodajalec določil za gašenje začetnega požara in izvajanje evakuacije in delavci, ki so določeni za gašenje požara (z izvajanjem požarne straže). Prav tako ti delavci morajo sodelovati pri praktičnem usposablјanju (vaji reševanja in / ali evakuacije), ki se organizira na lokaciji oziroma objektu, za katerega so določeni za gašenje požara oziroma izvajanje evakuacije.
- 7.2.6 Vsaka tri leta delavci, ki delajo v objektih s srednjo ali srednjo do povečano požarno ogroženostjo.

7.3 **Trajanje usposablјanja**

Teoretični in praktični del usposablјanja se izvaja v trajanju oziroma obsegu trajanju, ki ga določi izvajalec usposablјanja in sicer praviloma:

- 45 minut praktičnega usposablјanja za vse delavce, ki sodelujejo v vaji reševanja ali izvajanju evakuacije, če zahtevnost objekta tako nalaga, trajanje se ustrezno podaljša,
- 45 minut praktičnega usposablјanja s preizkusom usposobljenosti za delavce, ki so določeni za gašenje požara (z izvajanjem požarne straže) in / ali gašenje začetnega požara z izvajanjem evakuacije in po zadnjem usposablјanju ni bilo novosti na področju varstva pred požarom v objektu, za katerega so določeni,
- 90 minut s preizkusom usposobljenosti za vse delavce iz točke 7.2.1.
- 135 minut za delavce, ki so določeni za gašenje požara (z izvajanjem požarne straže) in / ali gašenje začetnega požara z izvajanjem evakuacije,
- 270 minut za delavce, ki preizkusa ne opravijo uspešno in sicer skupaj trikrat po 90 minut za delavce iz točke 7.2.1 in skupaj dvakrat po 135 minut za delavce, ki so določeni za gašenje požara (z izvajanjem požarne straže) in / ali gašenje začetnega požara in izvajanje evakuacije

8. **NAČIN PREVERJANJA IN OCENJEVANJA ZNANJA USPOSOBLJENOSTI**

Izvajalec usposablјanja glede na namen in cilj usposablјanja za varstvo pred požarom upoštevajoč potrebe in razmere na delovnem mestu oziroma delovnega – bivalnega okolja učno obliko, metodo in sredstvo za usposablјanja prilagodi željam in potrebam skupine z namenom, da bodo vsi udeleženci imeli enake možnosti za ustrezno usposobitev. Proces usposablјanja upošteva:

- potrebe,
- načrt,
- program,
- organizacijo procesa usposablјanja,
- izvedbo,
- vrednotenje usposablјanja.

Pred izvedbo preverjanja in ocenjevanja izvajalec usposablјanja izvajalec usposablјanja seznaniti kandidate s kriteriji preverjanja in ocenjevanja usposobljenosti za varstvo pred požarom.

8.1 **Način preverjanja**

- 8.1.1 Vsi udeleženci teoretičnega in praktičnega usposablјanja se morajo udeležiti in v neposredni prisotnosti izvajalca usposablјanja opraviti »PISNI PREIZKUS« (priloga 1.) usposobljenosti, prilagojen določeni skupini kandidatov. Pisni preizkus znanja je v obliki vprašalnika, katerega kandidat izpolni tako, da s pisalom, ki pušča trajno sled na papirju označi ali vpiše odgovor, za katerega je prepričan, da je pravilen. Nekateri odgovori so »posebno pomembni«, kaj je pred vprašanjem ustrezno označeno. Izpolnjevanje vprašalnika je lastnoročno in kandidat vsako stran vprašalnika mora podpisati, s čemer se zagotovi avtentičnost kandidata in njegovih odgovorov.

- 8.1.2 Pri interaktivnem izobraževanju, teoretičnem usposabljanju s preizkusom znanja vsaki kandidat izpolni »vprašalnik na mediju« in sicer v neposredni prisotnosti nadrejenega in še enega delavca. Svojo navzočnost nadrejeni kandidata, ki preizkus opravlja potrди z vpisom svoje skrite kode v program, predhodno pa vsi trije prisotni podpišejo izjavo o avtentičnosti podanih odgovorov s strani kandidata. Izjava se s priporočeno pošto pošlje izvajalcu usposabljanja in služi kot dokazilo o avtentičnosti kandidata in njegovih odgovorov
- 8.1.3 V primeru, da kandidat iz osebnih razlogov ne more kakovostno izpolniti vprašalnika se preizkus usposobljenosti opravi ustno po postopku, ki je naveden v točki 8.1.1 in sicer v neposredni prisotnosti izvajalca usposabljanja in nadrejene osebe kandidata, kar prisotni potrđijo s svojim podpisom.
- 8.1.4 Delavci za gašenje požarov (z izvajanjem požarne straže) in delavci za gašenje začetnega požara z izvajanjem evakuacije pred usposabljanjem opravijo »POSEBEN PREIZKUS POZNAVANJA OBJEKTA – POŽARNO ZAHTEVNEGA OPRAVILA« (priloga 2.), ki se nanašajo na požarno nevarna dela oziroma objekte za katere so določeni. Ta preizkus delavci opravijo na delovnem mestu oziroma v objektu za katerega so določeni. Vsi odgovori navedenega vprašalnika so »posebno pomembni«. Izpolnjen in podpisan vprašalnik ta delavec odda izvajalcu usposabljanja pred pričetkom usposabljanja.
- 8.1.5 Praktični del usposabljanja se opravi vprašalniku za »PRAKTIČNI PREIZKUS« (priloga 3.) in sicer ta zajema tri kategorije zahtevnosti in sicer:
- za vse delavce iz točke 7.2.1
 - za delavce določene za gašenje požara (z izvajanje požarne straže) in
 - za delavce določene za gašenje začetnega požara in izvajanje evakuacije.

8.2 Način ocenjevanja

Izvajalec usposabljanja oceni odgovore delavcev tako, da sproti in z rdečo barvo označi odgovore na vprašanja, ki niso podani, so nepopolni ali nepravilni, kar pomeni, da se odgovor šteje kot nepravilen. Uspeh pri skupnem seštevku odgovorov izvajalec usposabljanja oceni in potrđi na prvi strani vprašalnika z:

- »USPEŠNO«, če je delavec izpolnil kriterij in podal ustrezno število pravih odgovorov, in
- »NEUSPEŠNO«, če je delavec ni izpolnil kriterij in ni podal ustrezno število pravih odgovorov.

Delavca, ki je usposobljenost opravil »neuspešno« se z »OBVESTILOM« (priloga 4.) seznanijo po pošti in sicer na delovnem mestu in določi nadaljnji potek usposabljanja oziroma predlog nadaljnjega ravnanja. Delavce, ki so usposobljanje opravili »uspešno« se posebno ne obvešča, zadošča le informacija, da so usposobljanje opravili »uspešno«.

8.2.1 Kriterij za določitev ocene uspešnosti je:

- za oceno usposobljenosti »uspešno« delavci pod točko 8.1.1, na interaktivnem »vprašalniku na mediju« pod točko 8.1.2 ali ustnim preizkusom po vprašanjih »pisnega preizkusa« pod točko 8.1.3, morajo imeti saj 70 procentov pravih vseh odgovorov in saj 90 procentov odgovorov na vprašanja, ki so označena kot »posebno pomembna«,
- za »posebni preizkus poznavanja objekta – požarno zahtevnega opravila« pod točko 8.1.4, ki vsebuje le »posebno pomembne« odgovore, delavec mora imeti vse odgovore pravilne (100 procentov),
- za »praktični preizkus« pod točko 8.1.5 delavec mora imeti saj 80 procentov pravih vseh odgovorov.

8.2.2 Delavec, ki je usposobljanje opravil »neuspešno« ne sme samostojno opravljati dela, ki mu je zaupano oziroma to lahko opravlja pod neposrednim mentorstvom ustrezno usposobljene osebe, ki v mentorstvo prostovoljno privoli in to potrđi s podpisom. Ta delavec pod točko 8.1.1 usposobljanje lahko opravlja še dvakrat, delavec določen za gašenje požara (z izvajanjem požarne straže) in delavec določen za gašenje začetnega

požara z izvajanjem evakuacije usposabljanje lahko opravlja še enkrat. Če delavec tudi tokrat in sicer najkasneje v 30 dneh po prvem usposabljanju tega ne opravi »uspešno« izvajalec usposabljanja nosilcu usposabljanja predlaga, da ta delavec ne sme opravljati dela, ki mu je zaupano ali določeno.

9. DOKUMENTACIJA

- 9.1. Izvajalec usposabljanja o izvedenem usposabljanju in preverjanju usposobljenosti vodi evidenco in hrani ta program usposabljanja s prilogami in dokazili o usposabljanju delavcev.
- 9.1.1 Evidenca usposabljanja predstavlja seznam udeležencev (priimek in ime), dela in naloge za katere so usposabljavajo ter oceno požarne ogroženosti pri tem delu ali objektu, oceno usposobljenosti, datum in kraj opravljanja usposabljanja (teoretično in praktično) ter datum naslednjega usposabljanja. Z izpiskom evidence usposabljanje se seznanijo pristojne. Ta vrsta evidence se hrani na računalniškem mediju najmanj 10 let po končanem usposabljanju in sicer v računalniškem sistemu, katerega upravlja _____.
- 9.1.2 Dokazila o usposabljanju so »VABILO K USPOSABLJANJU« (priloga 5.), »ZAPISNIK O USPOSABLJANJU« (priloga 6.). Zapisnik o usposabljanju mora vsebovati saj podatke iz evidence (točka 9.1.1) in ustrezne priloge iz tega programa kot dokazila o usposabljanju. Vprašalnik z odgovori in oceno usposabljanja delavca je sestavni del priloge zapisnika. Prva stran vprašalnika na katero izvajalec usposabljanja oceni usposobljenost delavca se šteje za potrdilo o usposobljenosti. Zapisnik s prilogami hrani izvajalec usposabljanja najmanj 10 let po končanem usposabljanju.

10. VELJAVNOST

Vse ocene usposabljanja, ki so bile podane na podlagi programov, ki niso v nasprotju s tem programom ostanejo v veljavi, skladno s časom in roki tega programa. Usposabljanja po dosedanjih programih, ki so v nasprotju s tem programom so veljavna oziroma nosilec usposabljanja mora zagotoviti, da se opravijo po tem programu najkasneje do 31.01.2013.

....., dne

štempiljka

Direktor :

.....

PRILOGE o usposabljanju za varstvo pred požarom:

1. Pisni preizkus
2. Poseben preizkus poznavanja objekta – požarno zahtevnega opravila
3. Praktični preizkus
4. Obvestilo
5. Vabilo k usposabljanju
6. Zapisnik o usposabljanju

ⁱ DELAVEC – pomen izraza 3.člen Zakona o varnosti in zdravja pri delu (Uradni list RS, št. 43/2011)

ⁱⁱ NAČRT REŠEVANJA – 97. Člen Pravilnika o zahtevah za zagotavljanje varnosti in zdravja delavcev na delovnih mestih (Uradni list RS, št. 89/1999)

ⁱⁱⁱ POŽARNA NEVARNOST – pomen izraza 5. člen Zakona o varstvu pred požarom (Uradni list RS, št. 3/2007)

^{iv} EDINA – skladno s 4. členom Pravilnika o organizaciji, materialu in opremi za prvo pomoč na delovnem mestu (Uradni list RS, št. 136/2006)